

Prikaz knjige

Ivančica Marković (Hrvatska)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MIJAT STOJANOVIĆ: *SGODE I NESGODE MOGA ŽIVOTA*

Autobiografiju Mijata Stojanovića, istaknutog hrvatskog učitelja, pedagoga i pučkog pisca iz 19. stoljeća u cjelosti je objavljena pod naslovom *Sgode i nesgode moga života*. Trojica urednika spomenute knjige su hrvatski znanstvenici i povjesničari: Dinko Župan, Stanko Andrić i Damir Matanović. Oni su objavili tekst onako kako ga je priredio Mijat Stojanović. Pri tome su priređivački zahvati svedeni na minimum. Radi lakšeg razumijevanja političkog i društvenog konteksta u kojem je Mijat Stojanović živio, treba istaknuti kritičke osvrtne tj. uvodna pojašnjenja dvojice urednika, Dinka Župana i Damira Matanovića, a koja nam daju širu sliku života samog autora.

Knjiga sadržava proslav, dva uvodna teksta, zatim slijedi tekst Stojanovićeve autobiografije. Kao dodatni prilozi knjiga sadržava faksimile izabranih stranica iz izvornog rukopisa, bibliografiju radova Mijata Stojanovića, tumač povijesnih pojmova, rječnik stranih, manje poznatih i arhaičnih riječi i izraza, sažetak na engleskom jeziku te kazalo osobnih i geografskih imena.

Budući da je Stojanovićev tekst objavljen u izvornom izdanje, s vrlo malo preinaka, spomenuti Tumač i Rječnik uvelike olakšavaju njegovo razumijevanje.

U prvom uvodnom tekstu pod nazivom „Stojanovićeve zgode i nezgode“ autor Dinko Župan analizira životni put Mijata Stojanovića koji je od najlošijeg učenika u razredu postao vrlo cijenjeni prosvjetni djelatnik. Autor razloge njegova uspjeha vidi u samoobrazovanju te cjeloživotnom učenju. Ističe da su i Stojanovićevi pogledi bili napredni, korak ispred vremena jer se zalagao za obrazovanje žena za razna zanimanja, ne gledajući u ženi samo suprugu, majku i kućanicu.

Autor drugog uvodnog teksta je Damir Matanović i nosi naslov „Svijet odrastanja Mijata Stojanovića: selo i grad Brodske krajiške pukovnije u prvoj polovici 19. stoljeća“. U njemu Matanović daje sliku političkih i društvenih procesa tijekom 19. stoljeća, a koji su kasnije utjecali na formiranje Mijata Stojanovića kao mladog učitelja, a zatim i kao zrelog pedagoga.

Središnji dio knjige je autobiografija Mijata Stojanovića, naslovljena „Sgode i nesgode moga života“. Nastala je na osnovi obiteljske predaje i vlastitih sjećanja i kombinacija je memoarskih, dnevničkih i godišnjih zapisa.

Sam rukopis je podijeljen na dva dijela. Prvi dio sadržava četiri poglavlja koja daju prikaz Stojanovićeve obitelji od 15. pa sve do 19. stoljeća. U prvom poglavlju, *Crtice iz života moga pradjeda*, Stojanović osim obiteljske povijesti, daje vrlo važne podatke o migracijama stanovnika uslijed turskih osvajanja kao i načinu njihova života. Drugo poglavlje, *Crtice iz života moga djeda*, opisuje obiteljski život početkom 18. stoljeća u Babinoj Gredi, još sveprisutnoj opasnosti od Turaka te položaju udovica i djece u takvom okruženju. U trećem

poglavlju, *Crtice iz života moga oca i majke*, opisi se odnose na život obitelji u 1. polovici 19. st., a istovremeno se isprepliću sa važnim povijesnim događanjima koji su utjecali na svakodnevni život obitelji kao što je francuski rat.

Nakon što je prikazao „crtice“ iz života tri generacije svoje obitelji (pradjeda, djeda i roditelja) Stojanović opisuje najvažnije događaje i doživljaje iz vlastitog života, a naglasak stavlja na svoje pedagoško djelovanje. Taj dio je naslovljen prema godinama djelovanja od 1871. do 1881. uključujući i odlomak koji nosi naslov *Iz mojih putopisnih bilježaka*, navodeći mjesta u kojima je boravio.

Vrlo detaljno opisuje svoje napredovanje u obrazovnom sustavu pri čemu osobito ističe važnost vlastitog samoobrazovanja koje je bilo neophodno za kvalitetno obavljanje posla učitelja. Donosi brojne zanimljive etnografske podatke o životu slavonskog stanovništva u selima u 19. stoljeću. Opisi se najviše odnose na svakodnevni život, kao što je način stanovanja i prehrane, ali donosi i opise nekih narodnih običaja, dječaćkih igara i zabava u slobodno vrijeme. Zanimljivi su i opisi, koji su često subjektivni i emotivno obojeni, a govore o međusobnom odnosu roditelja i djece te specifičnim odgojnim metodama koje su se tada primjenjivale.

Svi ovi podaci su vrlo vrijedni i mogu poslužiti kao značajan izvor mnogim znanstvenicima u istraživanju različitih tema iz povijesti, pedagogije, etnologije, psihologije itd. Stoga, ovo djelo treba promatrati kao važan doprinos u budućem interdisciplinarnom razvoju humanističkih i društvenih znanosti.